

R. R Matniyazov, U. M Asrayev

“IQTISODIYOTDA AXBOROT KOMPLEKSLARI VA TEXNOLOGIYALARI”

**fanidan
sirtqi ta'lim yo'nalishi uchun**

SILLABUS

Toshkent-2019

O'ZBEKISTON RESPUB

KA MAXSUS TA'LIM

TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

R. R Matniyazov, U. M Asrayev

**“IQTISODIYOTDA AXBOROT
KOMPLEKSLARI VA
TEXNOLOGIYALARI”**

**fanidan
sirtqi ta'lim yo'nalishi uchun
SILLABUS**

Toshkent-2019

**Tuzuvchilar: R. R Matniyazov, U. M Asrayev “Iqtisodiyotda axborot
komplekslari va texnologiyalarini o'qitish va mustaqil ishlarini
bajarish**
(sirtqi ta'lim yo'nalishlari uchun) 1.: 1411, 2019-yil 37 bet.

Ushbu uslubiy qo'llanmada "Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari" fanining barcha topshiriqlari to'liq yoritilgan. Mavzular bo'yicha muammoli savollar tuzilgan, dasturlar bo'yicha variantlar asosida topshiriqlar keltirilgan.

Uslubiy qo'llanmadan "Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari" fanini o'rganuvchlar, oily ta'limning sirtqi yo'nalishida tahsil olayotgan talabalari foydalanishlari mumkin.

Uslubiy qo'llanma Toshkent moliya instituti "Elektron tijorat va raqamli iqtisodiyot" kafedrasining 2019 yil "19"avgust "2"-sonli yig'ilishida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan.

Taqrizchilar: **M.M.Ikramov** Toshkent moliya instituti "Elektron tijorat va raqamli iqtisodiyot" kafedrası dotsenti, i.f.n..
R.A.Fayziev Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti "Ekonometrika" kafedrası professori, f-m.f.n..

Kirish

Ma'lumki talabalarining o'quv jarayonida amalga oshiradigan mustaqil ta'lim ishlari ularning puxta bilim olib, o'z sohasining malakali mutaxassisi bo'lib yetishishlarida muhim ahamiyatga egadir.

Talabaning mustaqil ishi fanni o'zlashtirish uchun belgilangan o'quv ishlarining tarkibiy qismi bo'lib, u o'quv-uslubiy materiallar va o'quv soatlari bilan

ta'minlangan bo'lishi zarurdir. Shunga muvofiq taqdim etilayotgan ushbu uslubiy qo'llanma "Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari" fanidan mustaqil ta'limni tashkil etishda zaruriy resurs sifatida xizmat qiladi.

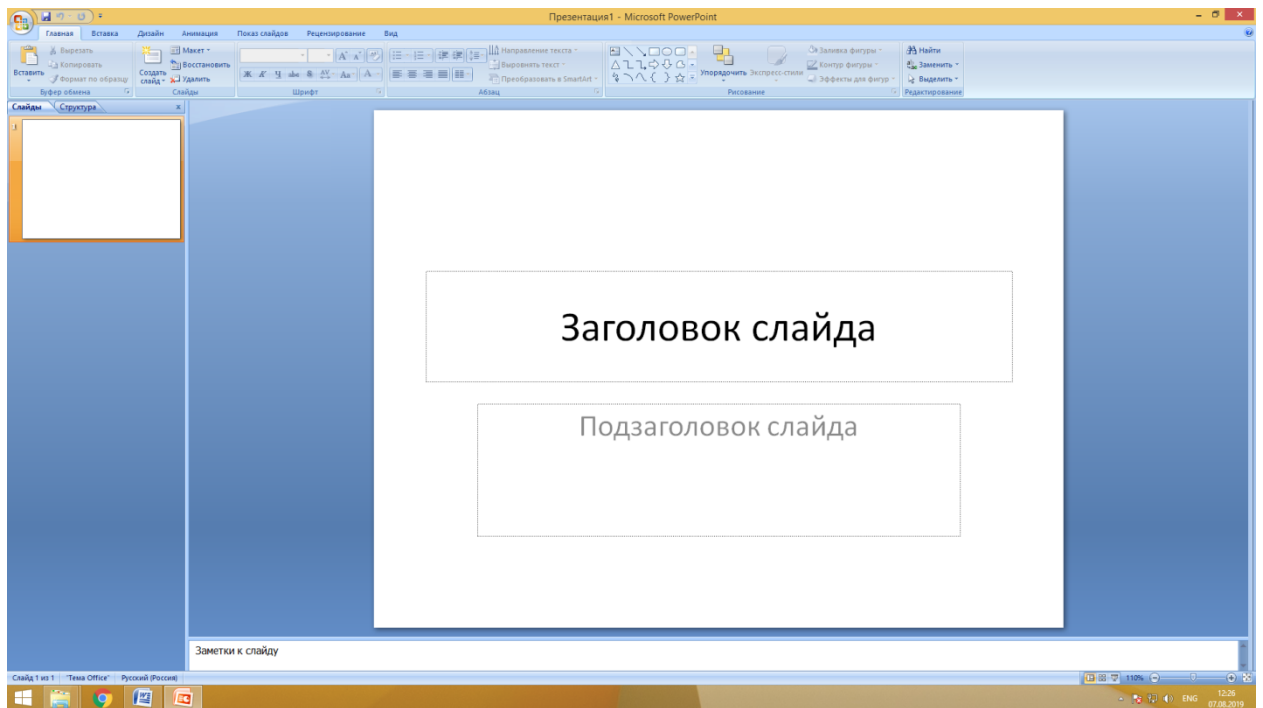
Uslubiy qo'llanmada talabalarning fan bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarini chuqurlashtirishga, ma'ruza darslarida berilgan tushunchalarning mazmun mohiyatini kengroq o'zlashtirishga yordam beradi. Uslubiy qo'llanmada talabalarning mustaqil o'rganishlariga tavsiya etiladigan qo'shimcha mavzular hamda har bir talaba uchun alohida mustaqil ish variantlari kiritilgan.

Mustaqil ishning bajarilishi fanning ishchi dasturida beriladigan baholash tizimi talablari asosida nazorat qilinadi va baholanadi.

Topshiriqlarning bajarilishi

Quyidagi variantlarda keltirilgan topshiriqlarning bajarilish tartibi:

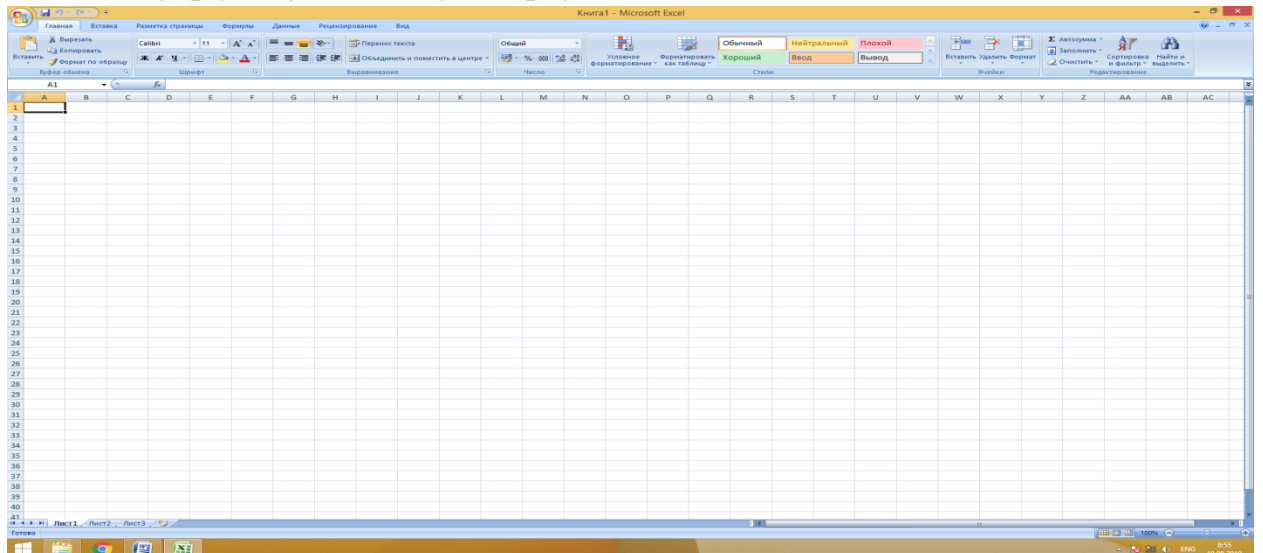
Variantdagi 1-topshiriqni bajarish uchun "Пуск" - "Все программы"-
"Microsoft Office"-MS PowerPoint dasturiga kiriladi va komp'yuter ekranida MS
PowerPoint dasturining quyidagi ishchi oynasi paydo bo'ladi

Ushbu oynaning menyular qatoridan hamda “Главная”-“Создать слайд” piktogrammasidan foydalanib berilgan mavzu bo’yicha taqdimotning slaidlarini yaratamiz.

Variantdagi 2-topshiriqni bajarish uchun berilgan har bir savollarga qo’lyozma shaklida yozma tarzda to’liq javob yozing.

Variantdagi 3-topshiriqni bajarish uchun “Пуск” - “Все программы”- “Microsoft Office”-MS Excel dasturiga kiriladi va komp’yuter ekranida MS Excel dasturining quyidagi ishchi oynasi paydo bo’ladi

Yuqoridagi MS Excel dasturining menyularidagi piktogrammalaridan foydalanib 3-topshiriqni bajarish lozim. Masalan: Bizga quyidagi topshiriq berilgan.

1.Topshiriqning berilishi: Korxona ma’lumotlaridan foydalangan holda korxona balansi aktivining tarkibi, dinamikasi va tuzilishini tahlil qiling. Korxona

mulkini yil boshiga nisbatan tarkibidagi o'zgarish sabablarini aniqlang va tegishli xulosa bering.

Buxgalteriya balansini aktivi moddalarining tahlili

Mol-mulkning tarkibi	Yil boshiga		Yil oxiri		O'zgarishi (+,-)		
	Ming so'm	foizda	Ming so' m	foizda	So'mda	foizda	Yil boshga nisbatan
1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3	8=4/2
1. Uzoq muddatli aktivlar	3690000		4822000				
2. Oborot aktiblar							
Shu jumladan:							
A) Zaxira va xarajatlar	820000		920000				
B) Pul mablaglari va qisqa muddatli qimmatli qozozlar	455000		562000				
V) Debitorlar	387500		462000				
Balans aktivining JAMI							

Ushbu jadvalni MS Excel dasturiga kiritib, korxona ma'lumotlarini unga joylashtiramiz va hisoblash formulalarini kiritamiz hamda hatijalarni tahlil qilib tegishli xulosa beramiz.

TOPSHIRIQLAR

1-variant

1-topshiriq

Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari fanining predmeti, vazifasi va maqsadi mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering. (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi)

1. Tarmoq telekommunikatsiyalari va asosiy tarmoq texnologiyalarining prinsipial komponentlari qaysilar?
2. Elektron tijoratning asosiy biznes modellari va daromadlari qanday?
3. Banklararo global SWIFT tizimi haqida tushuncha.

3-topshiriq

Umumiy holatda *tizim*, deganda bir-biriga chambarchas bo'lgan qismlardan iborat butun bir obyektlar majmuasi tushuniladi. Misollar bilan obyektlar orqali tasvirlang.

2-variant

1-topshiriq

Axborot komplekslarining texnik va dasturiy ta'minoti mavzusida taqdimot yarating (**o'nta slaid dan kam bo'lmasin**).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering. (**Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi**)

1. Tarmoqda ishlashning qanday turlari bor?
2. Elektron tijorat marketin jarayonini qanday o'zgartirdi?
3. SWIFT tizimi haqida umumiy ma'lumot

3-topshiriq

Vashingtondagi Kongress kutubxonasi katalogini ko'rib chiqish, Nyu-Yorkdagi Metropoliten muzeyining oxirgi ko'rgazmasiga qo'yilgan suratlar bilan tanishish, xalqaro anjumanlarda ishtirok etish, bank muomalalarini amalga oshirishi va hatto boshqa mamlakatlarda istiqomat qiluvchi Internet tarmog'i mijozlari bilan shaxmat o'ynash mumkin ekanligini ko'rsating.

3-variant

1-topshiriq

Axborot komplekslarida ma'lumotlar bazasini tashkil etish va boshqarish mavzusida taqdimot yarating (**o'nta slaid dan kam bo'lmasin**).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (**Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi**).

1. Internet va internet texnologiyalari qanday ishlaydi va qanday qilib aloqa va elektron biznesni qo'llab-quvvatlaydi?
2. Biznes bilan biznes- muloqatlariga elektron tijorat qanday ta'sir ko'rsatadi?
3. SWIFT tizimining afzalliklari va kamchiliklari.

3-topshiriq

Internet bu yagona standart asosida faoliyat ko'rsatuvchi jahon global kompyuter tarmog'idir. Uning nomi ikki xil talqin qilinadi, ya'ni "International

Network” – xalqaro tarmoq va “Interconnected networks” «tarmoqlararo» nima ma’noni anglatashini tushuntiring.

4- variant

1-topshiriq

Iqtisodiy sohalarida axborot komplekslari o‘rtasidagi o‘zaro integratsiyasi mavzusida taqdimot yarating (o‘nta slaidan kam bo‘lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag‘ida qo‘lyozma shaklida yozma tarzda to‘liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo‘yilmaydi).

1. Simsiz tarmoq, aloqa, internetga kirishda prinsipial texnologiyalar va standartlar qanday?
2. Global tizimlar menejmenti.
3. SWIFTning moliyaviy xabarlar.

3-topshiriq

Ekspert tizimlarning ishlatilish sohalariga bir necha qisqacha keltiring. Excel dasturida «Мастер функций» darchasidan «Категория» bo‘limidagi «Логический» dan «Если» funksiyasi orqali masala tuzing va eching.

5- variant

1-topshiriq

Tarmoqlangan axborot texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (o‘nta slaidan kam bo‘lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag‘ida qo‘lyozma shaklida yozma tarzda to‘liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo‘yilmaydi).

1. Axborot tizimlari biznesni boshqarish, boshlash va o‘zgartirishda muhimligi
2. Biznesni baynalminallallatirishning asosiy omillari qanday?
3. Davlat boshqaruvida interaktiv axborot tizimlari.

3-topshiriq

Ma’lumotlar uzatiluvchi tarmoqlarni ximoyalash zaruriyati qachon tug‘ildi va shuning bilan birga tarmoq xavfsizligi atamasi paydo bo‘ldi. Axborotni himoya qilish to‘g‘risida tushuncha bering.

6- variant

1-topshiriq

Avtomatlashtirilgan axborot tizimlari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Axborot tizimi nima va uning ishlash texnologiyasi.
2. Global biznesni rivojlantirishning muqobil strategiyalari qaysilar?
3. Elektron hukumat. Asosiy tushunchalar, konsepsiya, elektron hukumatni shakllantirish yo'llari.

3-topshiriq

Axborotni uzatishda xavfsizlikni ta'minlashga qo'yiladigan talablarni bevosita quyidagi atamalardan aniqlash mumkin: konfidensiallik, autentifikaqiya, yaxlitlikni saqlash, yolg'onning mumkin emasligi, foydalanuvchanlik, foydalanuvchanlikni boshqarish. Yuqoridagilarning har birini izohlab bering.

7- variant

1-topshiriq

Axborot komplekslarida qaror qabul qilish va ekspert tizimlari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Axborot tizimlarini o'rganishda qaysi akademik fanlardan foydalaniladi va ularning axborot tizimlarini o'rganishda hissi qanday?
2. Global axborot tizimlari bilan bog'liq muammolar va bu muammolarni xal qilish boshqaruv qarorlari qanday?
3. Davlat va xo'jalik boshqaruvi, mahalliy xokimiyat organlari axborot tizimlarini loyihalash instrumentariyasi va yaratish yo'llari.

3-topshiriq

Jadvalni trigonometrik funksiyalar qiymatlari bilan to'ldiring. Jadval asosida $\sin x$ va $\cos x$ funksiyalarning minimum qiymatini, $\tan x$ va $\cot x$ funksiyalarning maksimum qiymatlarini toping.

Funksiya	Funksiyaning qiymatlari
----------	-------------------------

	00	300	450	600	900	1800	2700	3600
$\sin x$								
$\cos x$								
$\operatorname{tg} x$								
$\operatorname{ctg} x$								

8- variant

1-topshiriq

Axborotlar kompleksida xavfsizlikni tashil etish jarayonlari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Biznes jarayonlari nima va ularning axborot tizimlari bilan qanday aloqadorligi bor?
2. Axborot tizimlarida mavjud axloqiy, ijtimoiy va siyosiy masalalar.
3. Elektron hukumat arxitekturasini. Hududiy darajadagi axborot tizimlarini kontseptual loyihalash.

3-topshiriq

Mahsulot realizatsiyasi va boshqarish harajatlari

№	Ko`rsatkich nomi	I-kv	II-kv	III-kv	IV-kv	Yillik
1.	Kutilgan maksimum zaxira	14000	32000	36000	19000	
2.	Maksimum birlikdagi uzgarish harajat	5	5	5	5	5
3.	O`zgaruvchan harajat					
4.	Doimiy harajat	16000	18000	9600	7500	7500
5.	Boshqaruv apparati ish haqi	36000	178000	189500	102500	
6.	Sug'urta	7000	18000	18000	96000	7000
7.	Ko'chmas mulk solig'i	79000	162000	171500	93000	
8.	Doimiy harajat rejasi	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6

9.	Umumiy harajat rejasi					
10.	Jami harajat rejasi					

3- ko`rsatkichni topish uchun 1-ko`rsatkichga 2-ko`rsatkich ko`paytiriladi.

9-ko`rsatkichni topish uchun 3-ko`rsatkichdan 7-ko`rsatkichgacha qo`shiladi.

10-ko`rsatkichni topish uchun 7-ko`rsatkichga 8-ko`rsatkich ko`paytiriladi.

9- variant

1-topshiriq

Bank tizimida axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating
(o`nta slaidan kam bo`lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag`ida qo`lyozma shaklida yozma tarzda to`liq javob
bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo`yilmaydi).

1. Axborot tizimlari biznesdagi turli boshqaruv tuzilmalariga qanday ta'sir etadi va ularning rivojlanishi.
2. Axloqiy qarorlarni qabul qilishda foydalaniladigan maxsus tamoyillar.
3. Interaktiv davlat xizmatlari: interaktiv xizmatlarni tashkil etish, interaktiv xizmatlar turlari, bazaviy interaktiv davlat xizmatlari.

3-topshiriq

Pul vositalarining byudjeti

№	Ko`rsatkich nomi	I-kv	II-kv	III-kv	IV-kv	Yillik
1.	Yil boshidagi pul vositasi.	42500	-74165	-128330	-14495	42000
2.	Ist.pul vos.tushumi	230000	480000	740000	52000	
3.	Jami pul vositasi.					
4.	Asosiy materiallar harajati.	49500	72300	100050	79350	
5.	Ish haqi masalalari	84000	192000	216000	114000	
6.	Ishlab chiqarish ustama harajatlar	68000	96800	103200	76000	
7.	Boshqa harajatlar.	93000	130900	184750	129150	
8.	Daromad soligi.	12165	12165	12165	12165	

9.	Qurilmalar harid qilish.	30000	20000			
10.	Dividentlar	10000	10000	10000	10000	
11.	Jami harajatlar					
12.	Tafovvt					

3- ko`rsatkichni topish uchun 1-ko`rsatkichga 2-ko`rsatkich qo`shiladi.

11- ko`rsatkichni topish uchun 1-ko`rsatkichdan 3-ko`rsatkichgacha qo`shiladi.

12- ko`rsatkichni toppish uchun 3-ko`rsatkichdan 11-ko`rsatkich ayriladi.

10- variant

1-topshiriq

Menejment sohasi axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (o`nta slaiddan kam bo`lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag`ida qo`lyozma shaklida yozma tarzda to`liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo`yilmaydi).

1. Elektron biznes va hamkorlik tarmoqlari ahamiyati va ularda qo`llaniladigan texnologiyalar.
2. Nima uchun zamonaviy axborot tizimlari texnologiyasi va Internet tizimi individual shaxsiy va intellektual mulkni himoya qilish uchun qiyinchiliklar tug`diradi?
3. Elektron hujjat aylanish tizimlari.

3-topshiriq

Mahsulot zaxirasining byudjeti

№	Ko`rsatkich nomi	Miqdor	Xarajat birlik	Jami harajat
1.	Maksimum birlikdagi asosiy materiallar hajmi	5	0,6	3
2.	Maksimum birlikdagi mehnat harajati	0,8	7,5	6
3.	Maksimum birlikdagi ustama harajat	0,8	5	4
4.	Maksimum birlik jami harajat.			

5.	Tayyor maksimum zaxirasi			26000
6.	Yil oxiriga maksimum zahira.	3000		

4- ko`rsatkichni topish uchun 1-ko`rsatkichdan 3-ko`rsatkichgacha qo`shiladi.

6-ko`rsatkich jami harajatni topish uchun 4-ko`rsatkichni jami harajatini 6-ko`rsatkichdagi yil oxirgi mahsulot zaxirasini miqdoriga ko`paytiramiz.

11- variant

1-topshiriq

Buxgalteriya hisobida axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (o`nta slaididan kam bo`lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag`ida qo`lyozma shaklida yozma tarzda to`liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo`yilmaydi).

1. Biznesni yuritishda axborot texnologiyalarining vazifalari nimalardan iborat?
2. Axborot tizimlari kundalik hayot javobgarliklari, majburiyatlari va sifatiga qanday ta`sir qilgan?
3. Elektron hujjat aylanish tizimini yaratilish zaruriyati.

3-topshiriq

Mahsulot ishlab chiqarish rejasi

№	Ko`rsatkich nomi	I-kv	II-kv	III-kv	IV-kv	yillik
1.	Mahsulot xajmi	10000	30000	40000	20000	
2.	Kvartal oxiridgi zaxira.					
3.	Maksimum ishlab chiqarish tashkill qilish.					
4.	Davr boshidagi zaxira					
5.	Maksimum ishlab chiqarish xajmi					

2-1-kvartalini topish uchun 1-ko`rsatkich 2-kvartalining 20 foizi olinadi va hokazo.

3- ko`rsatkichni topish uchun 1-ko`rsatkichga 2- ko`rsatkich qo`shiladi.

4- ko`rsatkichni topish uchun 1-ko`rsatkichning 20 foizi olinadi.

5- ko`rsatkichni topish uchun 3-ko`rsatkichdan 4-ko`rsatkich ayiriladi.

12- variant

1-topshiriq

Sug'utra faoliyatida axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Blimlar menejmenti.
2. Moliya, bank-kredit, buxgalteriya, soliq, sug'urta va g'aznachilikda avtomatlashtirilgan axborot tizimlarini joriy etish tamoyillari.
3. Hujjat aylanish tizimlarining umumiy klassifikatsiyasi.

3-topshiriq

Asosiy materiallarning harajati.

№	Ko`rsatkichlar nomi	I-kv	II-kv	III-kv	IV-kv	yillik
1.	Mahsulot ishlab chiqarish xajmi	14000	32000	36000	19000	
2.	Mahsul.bir.mat.t.qil.	5	5	5	5	5
3.	Jami talab qilingan materiallar					
4.	Davr oxir materiallar zaxirasi	16000	18000	9600	7500	7500
5.	Umumiy talab qilingan materiallar.					
6.	Davr boshidagi materiallar zaxirasi.					
7.	Soliq olinish lozim bo`lgan materiallr.					
8.	1 kg xom ashyo baxosi	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6

9.	Soliq olinishi lozim bo'lgan materiallar qiymati.					
10.	Yil boshidagi kredit hisobi	25800				25800
11.	Materiallar uchun to'lov I-kv					
12.	Materiallar uchun to'lov II-kv					
13.	Materiallar uchun to'lov III-kv					
14.	Materiallar uchun to'lov IV-kv					
15.	Jami to'lovlar					

3- ko'rsatkichni topish uchun 1-ko'rsatkichga 2-ko'rsatkich ko'paytiriladi .

5-ko'rsatkichni topish uchun 3-ko'rsatkichga 4-ko'rsatkich qo'shiladi.

6-ko'rsatkichni topish uchun 3-ko'rsatkichning 10foizi olinadi.

7- ko'rsatkichni topish uchun 5-ko'rsatkichdan 6-ko'rsatkich ayriladi.

9- ko'rsatkichni topish uchun 7- ko'rsatkichga 8-ko'rsatkich ko'paytiriladi .

11chi, 12chi, 13chi va 14 chi ko'rsatkichlarni topish uchun 9-ko'rsatkichning 50 foizi joriy yilga va qolgan 50 foizi keyingi yilga yoziladi.

15- ko'rsatkichni topish uchun 10-ko'rsatkichdan 14-ko'rsatkichgacha qo'shiladi.

13- variant

1-topshiriq

Soliq tizimida axborot komplekslari va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Bilimlarni boshqarish tizimlarining biznesdagi roli qanday ?
2. Moliya tizimida avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va texnologiyalari
3. Hujjat aylanishlar tizimining asosiy tavsiflari

3-topshiriq

Mexnat harajati rejasi

№	Ko`rsatkich nomi	I-kv	II-kv	III-kv	IV-kv	yillik
1.	Mahsulot ishlab chiqarish hajmi	14000	32000	36000	19000	
2.	Xodimlar mehnat harajati	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
3.	Jami mehnat harajati					
4.	Bir soat ish haqi bahosi.	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
5.	Mehnatga to`lov					

3- ko`rsatkichni topish uchun 1-ko`rsatkichga 2-ko`rsatkich ko`paytiriladi .

5- ko`rsatkichni topish uchun 3- ko`rsatkichga 4-ko`rsatkich ko`paytiriladi .

14- variant

1-topshiriq

Gaznachilikda axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (o`nta slaidan kam bo`lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag`ida qo`lyozma shaklida yozma tarzda to`liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo`yilmaydi).

1. Korxonalar doirasida bilimlarni boshqarishda qanday turdagi tizimlardan foydalaniladi va ularning biznesdagi ahamiyati qanday?
2. Bank tizimida avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va texnologiyalari
3. Kompyuter tarmoqlari asosida masofaviy ta`lim tizimini tashkil qilish

3-topshiriq

Ustama harajatlarning byudjeti

№	Ko`rsatkich nomi	I-kv	II-kv	III-kv	IV-kv	Yillik
1.	Mehnat harajatlari	11200	25600	28800	15200	
2.	O`zgaruvchan ustama harajatlar	2	2	2	2	2
3.	O`zgaruvchan ustama harajat rejasi					

4.	Doimiy harajatlar	60600	60600	60600	60600	
5.	Jami ustama harajatlar					
6.	Amortizatsiya	15000	15000	15000	15000	
7.	Ustama harajatlarning tul.					

3- ko`rsatkichni topish uchun 1-ko`rsatkichga 2-ko`rsatkich ko`paytiriladi.

5-ko`rsatkichni topish uchun 3-ko`rsatkichga 4-ko`rsatkich qo`shiladi.

7-ko`rsatkichni topish uchun 5- ko`rsatkichdan 6- ko`rsatkich ayiriladi.

15- variant

1-topshiriq

Elektron hukumat asoslari mavzusida taqdimot yarating (o`nta slaidan kam bo`lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag`ida qo`lyozma shaklida yozma tarzda to`liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo`yilmaydi).

1. Bilimlar ishi tizimlarining qanday asosiy turlari bor va ularning firmalar uchun ahamiyati qanday ?
2. Buxgalteriya hisobida avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va texnologiyalari
3. Ma`sofaviy ta`lim haqida tushuncha.

3-topshiriq

Moliyaviy natijalarning shakillanishi bo`yicha tahlili.

№	Moliyaviy natija	O`tgan yil	Hisobot yili	Farqi (+,-)
	1	2	3	4
1.	Asosiy faoliyatdan foyda	3,0	4,0	
2.	Moliyaviy faoliyatdan natija	2,6	2,8	
3.	Fovqulotdda holatlardan natija.	1,8	1,3	
4.	Jami hisob foydasi			

4-ko`rsatkichni topish uchun 1-2-3-korsatkichlar qo`shiladi.

4-ch ustinni topish uchun 3-ch ustundan 2-ch ustun ayriladi.

16- variant

1-topshiriq

Elektron tijorat texnologiyasi mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Bilimlarni boshqarishda intellektual metodlarni qo'llashning foydasi qanday?
2. Soliq tizimida avtomatlashtirilgan ish joylari yaratish texnologiyasi.
3. Masofadan o'qitishning uslubiy materiallari.

3-topshiriq

Internet tarmog'ining axborot ta'minoti Internet tarmog'ida mavjud bo'lgan turli elektron hujjatlar, grafik rasm, audio yozuv, video tasvir, veb-sayt va hokazo ko'rinishdagi axborotlar majmuasidan tashkil topgan. Misollar keltiring

17- variant

1-topshiriq

Kompyuter tarmoqlariga asoslangan masofaviy ta'lim tizimi mavzusida taqdimot yarating. (o'nta slaidan kam bo'lmasin)

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Elektron tijorat: raqamli bozor va maxsulotlar.
2. Sugurta faoliyatida avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalarini yaratish.
3. Masofadan o'qitishning afzallik taraflari va cheklovlari.

3-topshiriq

Internet tarmog'iga ulanish ajratilgan aloqa kanali (optik tola, sun'iy yo'ldosh aloqasi, radiokanal, ajratilgan kommutatsiyalanmaydigan telefon liniyasi) bo'yicha doimiy ulanish, shuningdek kommutatsiyalanadigan, ya'ni uzib-ulanadigan ulanish (Dial-up access, Dial-up) ko'rinishida amalga oshiriladi. Internet tarmog'iga ulanishni asosiy protokollarini tasvirlab bering.

18- variant

1-topshiriq

Iqtisodiyot va jamiyatning rivojlanishida axborot texnologiyalarining ahamiyati mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Elektron tijorat, raqamli tovarlar bozori va raqamli tovarlarning alohida xususiyatlari qanday?
2. G'aznachilikda avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalari.
3. On-layn bo'yich ta'lim olish tizimining tafsilotlari.

3-topshiriq

Internet tarmog'iga oddiy telefon tarmoqlari orqali standart modem qurilmalari yordamida ulanish mumkin. Telefon liniyasi orqali Internetga ulanishda modem qurilmasidan tashqari maxsus dasturdan (protokol) ham foydalaniladi. Modemni ishlashni tasvirlab bering.

19- variant

1-topshiriq

Multimediya vositalari va ularning ahamiyati mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Tarmoq telekommunikatsiyalari va asosiy tarmoq texnologiyalarining prinsipial komponentlari qaysilar?
2. Elektron tijoratning asosiy biznes modellari va daromadlari qanday ?
3. Banklararo global SWIFT tizimi haqida tushuncha.

3-topshiriq

Internet tarmog'ining texnik ta'minoti har xil turdagi kompyuterlar, aloqa kanallari (telefon, sun'iy yo'ldosh, optik tolali va boshqa turdagi tarmoq kanallari) hamda tarmoqning texnik vositalari majmuidan tashkil topgan. Texnik vositalarga misollar keltiring

20- variant

1-topshiriq

Ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimlari va ularning turlari mavzusida taqdimot yarating. (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Tarmoqda ishlashning qanday turlari bor?
2. Elektron tijorat marketin jarayonini qanday o'zgartirdi?
3. SWIFT tizimi haqida umumiy ma'lumot

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida "Omborga keltirilgan tovarlar" mavzusida ma'lumotlar bazasini va "запрос" yarating.

21- variant

1-topshiriq

Oracle ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimini ishlash texnologiyasi mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Internet va internet texnologiyalari qanday ishlaydi va qanday qilib aloqa va elektron biznesni qo'llab-quvvatlaydi?
2. Biznes bilan biznes- muloqatlariga elektron tijorat qanday ta'sir ko'rsatadi?
3. SWIFT tizimining afzalliklari va kamchiliklari.

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida omborga keltirilgan mollarni ma'lumotlar bazasini va "схема данных" yarating.

22- variant

1-topshiriq

UNIX va on-line operatsion tizimida ishlash asoslari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (**Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi**).

1. Simsiz tarmoq, aloqa, internetga kirishda prinsipial texnologiyalar va standartlar qanday?
2. Global tizimlar menejmenti.
3. SWIFTning moliyaviy xabarlar.

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida omborga keltirilgan mollarni ma'lumotlar ba'zasini va so'rov, forma yarating.

23- variant

1-topshiriq

Global axborot tizimlari mavzusida taqdimot yarating (**o'nta slaidan kam bo'lmasin**).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (**Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi**).

1. Elektron hukumat arxitekturasi. Hududiy darajadagi axborot tizimlarini kontseptual loyihalash.
2. Global biznesni rivojlantirishning muqobil strategiyalari qaysilar?
3. Davlat boshqaruvida interaktiv axborot tizimlari.

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida omborga keltirilgan mollarni ma'lumotlar ba'zasini va so'rov-forma-hisobotini yarating.

24- variant

1-topshiriq

Internet, Intranet, Ethernet, Extranet kompyuter tarmoqlari va ularning ishlash tamoyillari mavzusida taqdimot yarating (**o'nta slaidan kam bo'lmasin**).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (**Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi**).

1. Axborot tizimlarida mavjud axloqiy, ijtimoiy va siyosiy masalalar.
2. Biznesni baynalminallallatirishning asosiy omillari qanday?
3. Elektron hukumat. Asosiy tushunchalar, konetsptsiya, elektron hukumatni shakllantirish yo'llari.

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini va "запрос" yarating.

25- variant

1-topshiriq

Avtomatlashtirilgan axborot tizimlarining rivojlanib borish tendentsiyalari. Ochiq tarmoq. ISO darajaviy standartlari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Axborot tizimlarini o'rganishda qaysi akademik fanlardan foydalaniladi va ularning axborot tizimlarini o'rganishda hissi qanday?
2. Global axborot tizimlari bilan bog'liq muammolar va bu muammolarni xal qilish boshqaruv qarorlari qanday?
3. Davlat va xo'jalik boshqaruvi, mahalliy xokimiyat organlari axborot tizimlarini loyihalash instrumentariyasi va yaratish yo'llari.

3-topshiriq

MBBT MS Access dasrurida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini, "запрос", "схема данных" yarating.

26- variant

1-topshiriq

O'zbekistondagi elektron tijorat tizimlari va ularning asosiy ko'rsatgichlari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Biznes jarayonlari nima va ularning axborot tizimlari bilan qanday aloqadorligi bor?
2. Axborot tizimlarida mavjud axloqiy, ijtimoiy va siyosiy masalalar.
3. Elektron hukumat arxitekturasini. Hududiy darajadagi axborot tizimlarini kontseptual loyihalash.

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini, "запрос", "форма" yarating

27- variant

1-topshiriq

Kompyuter viruslari, ularning tasnifi va ular bilan kurashish mexanizmlari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Axborot tizimlari biznesdagi turli boshqaruv tuzilmalariga qanday ta'sir etadi va ularning rivojlanishi.
2. Axloqiy qarorlarni qabul qilishda foydalaniladigan maxsus tamoyillar.
3. Interaktiv davlat xizmatlari: interaktiv xizmatlarni tashkil etish, interaktiv xizmatlar turlari, bazaviy interaktiv davlat xizmatlari.

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini, "запрос", "форма" va "отчет" yarating.

28- variant

1-topshiriq

IP-telefoniya va uning dasturiy-texnik vositalari mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Elektron biznes va hamkorlik tarmoqlari ahamiyati va ularda qo'llaniladigan texnologiyalar.
2. Nima uchun zamonaviy axborot tizimlari texnologiyasi va Internet tizimi individual shaxsiy va intellektual mulkni himoya qilish uchun qiyinchiliklar tug'diradi?
3. Elektron hujjat aylanish tizimi.

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida omborga keltirilgan mollarni ma'lumotlar bazasini yaratib, "запрос" bering va hisoblash formulalarini kiriting.

29- variant

1-topshiriq

Telekommunikatsiya va simsiz texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating.
(o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Simsiz tarmoq, aloqa, internetga kirishda prinsipial texnologiyalar va standartlar qanday?
2. Global tizimlar menejmenti
3. SWIFTning moliyaviy xabarlar.

3-topshiriq

Internet texnologiyalaridan foydalanib, ozingiz uchun electron pochta yarating va unga ma'lumotlar kiriting.

30- variant

1-topshiriq

Buxgalteriya tizimida avtomatlashtirilgan ish joylari yaratish mavzusida taqdimot yarating (o'nta slaidan kam bo'lmasin).

2-topshiriq

Quyidagi savollarga A4 varag'ida qo'lyozma shaklida yozma tarzda to'liq javob bering (Elektron yoki kserokopiya tarzidagi javoblarga baho qo'yilmaydi).

1. Tarmoqda ishlashning qanday turlari bor?
2. Elektron tijorat marketing jarayonini qanday o'zgartirdi?
3. SWIFT tizimi haqida umumiy ma'lumot

3-topshiriq

MBBT MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini, “запрос”, “форма” va “отчет” yarating hamda undagi ma'lumotlarni “Экспорт” va “Импорт” buyruqlaridan foydalangan holda boshqa amaliy dasturlar o'rtasidagi o'zaro integratsiyasi yaratish va tahlil qiling.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Telekommunikatsiya va simsiz texnologiyalari.
2. Iqtisodiy axborot tizimlarida telekommunikatsiya texnologiyalari.
3. Axborot komplekslarida elektron hujjat aylanishi tizimi.
4. Korxonani boshqaridagi dasturiy ta'minot. Korporativ portallar.
5. Elektron tijorat dasturiy ta'minot tizimining arxitekturasini.
6. Moliyaviy amaliyotda qo'llaniladigan asosiy dasturiy platformalarni va ularning ishlash texnologiyasi.
7. Sug'urta va lizing tashkilotlarida dasturiy ta'minot.
8. Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalarida on-line operatsion tizimlarni ahamiyati.
9. Iqtisodiyot va boshqaruv sohasidagi axborot xavfsizligini ta'minlash
10. Bilimlar menejmenti.
11. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda axborot komplekslari va texnologiyalarining o'rni.
12. Oracle ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimini ishlash texnologiyasi.
13. MySQL ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimini ishlash texnologiyasi.
14. Axborot texnologiyasining integratsiyasi.
15. Tarmoq axborot texnologiyalari. SprinNet, Glasnet tarmoqlarining ishlash texnologiyasi.
16. Avtomatlashtirilgan axborot tizimlari yaratish texnologiyasi.
17. Axborot komplekslarida ekspert tizimlari yaratish texnologiyasi.
18. Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalarida qaror qabul qilish jarayoni qo'llab-quvvatlash tizimlari.
19. Iqtisodiy axborotni xavfsizligini ta'minlash texnologiyasi.
20. Bank axborot komplekslarida qo'llaniladigan dasturiy ta'minot va ularning ishlash texnologiyalari.
21. Menejmentda axborot komplekslari qo'llaniladigan dasturiy ta'minot va ularning ishlash texnologiyalari.
22. Buxgalteriya hisobidagi axborot komplekslari qo'llaniladigan dasturiy ta'minot va ularning ishlash texnologiyalari.
23. Sug'urta faoliyatida axborot komplekslari va texnologiyalari.
24. Soliq tizimida axborot komplekslari qo'llaniladigan dasturiy ta'minot va ularning ishlash texnologiyalari.
25. Gaznachilik faoliyatidagi axborot komplekslari va texnologiyalari.
26. O'zbekistonda elektron hukumat tizimidan foydalanish texnologiyasi.
27. Elektron tijorat texnologiyasining jahon tajribasi.

28. Ta'lim tizimida masofaviy ta'lim tizimining o'rni.
29. Internetdagi operativ muloqot vositalari.
30. Brauzerlar haqida tushuncha va ularning turlari.
31. Butun jahon banklararo SWIFT tizimining ishlash texnologiyasi.
32. Plastik kartochkalarga asoslangan elektron to'lov tizimlari.
33. Web-tezlatgichlar haqida tushuncha va ularning asosiy turlari.
34. Internet to'lov tizimlari va ularning asosiy turlari.
35. Web-money to'lov tizimi va unda ishlash asoslari.
36. Multimedia vositalari va ularning iqtisodiy axborot komplekslarida qo'llanilishi.
37. UNIX va on-line operatsion tizimida ishlash asoslari.
38. IP-telefoniya va uning dasturiy-texnik vositalari.
39. eBay elektron tijorat tizimi va unda ishlash asoslari.
40. O'zbekistondagi elektron tijorat tizimlari va ularning asosiy ko'rsatgichlari.
41. Google ma'lumot axtarish tizimi ko'rsatgichlari va unda ma'lumot qidirishning tashkil etilishi.
42. Yahoo elektron pochta xizmati va undagi xizmatlar ta'rifi.
43. Internetdagi tadbirkorlik faoliyati haqida tushuncha va uning turlari.
44. Internet ensiklopediyalar va ularning asosiy turlari.
45. Internetdagi Kim-oshdi savdo tizimlari va ularda ishtirok etish tartibi.
46. Qimmatli qog'ozlar bozorida avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalari va tizimlari.
47. Ma'lumatlar bazasini boshqarish tizimlari (MBBT) va ularning turlari.
48. Dream Wiewer dasturi yordamida Web-sahifa yaratish va uni boshqarish.
49. Tarjima qiluvchi dasturlar va ularning qiyosiy tahlili.
50. Tarjima qiluvchi dasturlar yaratish texnologiyasi.

Talabalarning bilimini baholash va nazorat qilish mezonlari

Baho	Talabani bilimga qo'yilgan talablarning asoslanishi
5 (a'lo)	Talaba hamma berilgan topshiriqlarni to'liq bajarsa, mustaqil variant asosida bajarilgan ishni tahlil qilish, ijodiy fikrlay olishi, mustaqil mushohada yuritishi, olgan bilimini amalda qo'llay olishi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;
4 (yaxshi)	Talaba har bitta topshiriq bo'yicha mustaqil variant asosida topshiriqni bajarish, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;
3 (qoniqarli)	Talaba olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;
2 (qoniqarsiz)	Talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni.
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 488 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. – Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 104 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 56 b.
5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 48 b.
6. A.T.Kenjabayev, M.M.Ikramov, A.A.Allanazarov. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. O‘quv-qo‘llanma.T.-“O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti”. 2017.- 408 bet

Qo‘shimcha adabiyotlar:

1. Kenneth C.Loudon, Jane P.Loudon. Management Information Systems. New York, 2016. Page 669.
2. S.S.Gulomov, B.A.Begalov. Informatika va axborot texnologiyalari. Darslik.- T.: “Fan”. 2010.- 628 bet.
3. Информационные технологии в экономике и управлении: учебник /под. ред. проф. В.В. Трафимова. 2-е изд., перераб. и доп.-М.: Юрайт, 2016.- 482 с.
4. Автоматизированные информационные технологии в экономике: учебник /под. ред. проф. Г.А. Титоренка. 2-е изд., перераб. и доп.-М.: Юнити, 2015. -399 с.
5. Kenjabayev A.T., Jumaniyazova M.Yu., Tillyashayxova M.A. Informatika va axborot texnologiyalari. O‘quv qo‘llanma.-T: “Iqtisod-moliya”, 2013, 16-b

Internet saytlari:

www. <http://el.tfi.uz/pdf/mddj22.uzk.pdf> - Toshkent moliya instituti elektron kutubxonasi;

www. <http://el.tfi.uz/pdf/mddj22.uzl.pdf> - Toshkent moliya instituti elektron kutubxonasi

www. <http://el.tfi.uz/pdf/mtpzogr-.uzk.pdf> -*Toshkent moliya instituti elektron kutubxonasi*;

www. <http://el.tfi.uz/pdf/mtpzogr-.uzl.pdf> . -*Toshkent moliya instituti elektron kutubxonasi*.

Mundarija

Kirish.....	3
Topshiriqlarning bajarilishi.....	5
Topshiriqlar.....	6
Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.....	25
Talabalarning bilimini baholash va nazorat qilish me'zoni.....	28
Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati.....	29

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

U. M ASRAYEV, R.R. MATNIYAZOV

**“IQTISODIYOTDA AXBOROT KOMPLEKSLARI
VA TEXNOLOGIYALARI”**

fanidan

topshiriq va mustaqil ishlarini bajarish bo'yicha

USLUBIY QO'LLANMA

Toshkent-2019

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

U. M ASRAYEV, R.R MATNIYAZOV

**“IQTISODIYOTDA AXBOROT
KOMPLEKSLARI VA TEXNOLOGIYALARI”
fanidan
topshiriq va mustaqil ishlarini bajarish bo'yicha**

USLUBIY QO'LLANMA
(bakalavriat ta'lim yo'nalishlari uchun)

Toshkent-2019

Tuzuvchilar: U.M.Asrayev, R.R Matniyazov “Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari” fanidan topshiriq va mustaqil ishlarini bajarish bo’yicha uslubiy qo’llanma (bakalavriat ta’lim yo’nalishlari uchun)T.:TMI, 2019-yil___bet.

Ushbu uslubiy qo’llanmada “Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari” fanining barcha topshiriqlari to’liq yoritilgan. Mavzular bo’yicha muammoli savollar tuzilgan, dasturlar bo’yicha variantlar asosida topshiriqlar keltirilgan.

Uslubiy qo’llanmadan “Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari” fanini o’rganuvchlar, oily ta’limning bakalavriyat yo’nalishida tahsil olayotgan talabalari foydalanishlari mumkin.

Uslubiy qo’llanma Toshkent moliya institute “Elektron tijorat va raqamli iqtisodiyot” kafedrasining 2019 yil “19” avgust “2”-sonli yig’ilishida muhokamadan o’tgan va nashrga tavsiya etilgan.

Taqrizchilar: A.O.Ro’ziyev Toshkent moliya instituti “Elektron tijorat va raqamli iqtisodiyot” kafedrasida dotsenti, i.f.n.
R.A.Fayziev Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti “Ekonometrika” kafedrasida professori, f-m.f.n.

Kirish

Ma'lumki talabalarning o'quv jarayonida amalga oshiradigan mustaqil ta'lim ishlari ularning puxta bilim olib, o'z sohasining malakali mutaxassisi bo'lib yetishishlarida muhim ahamiyatga egadir.

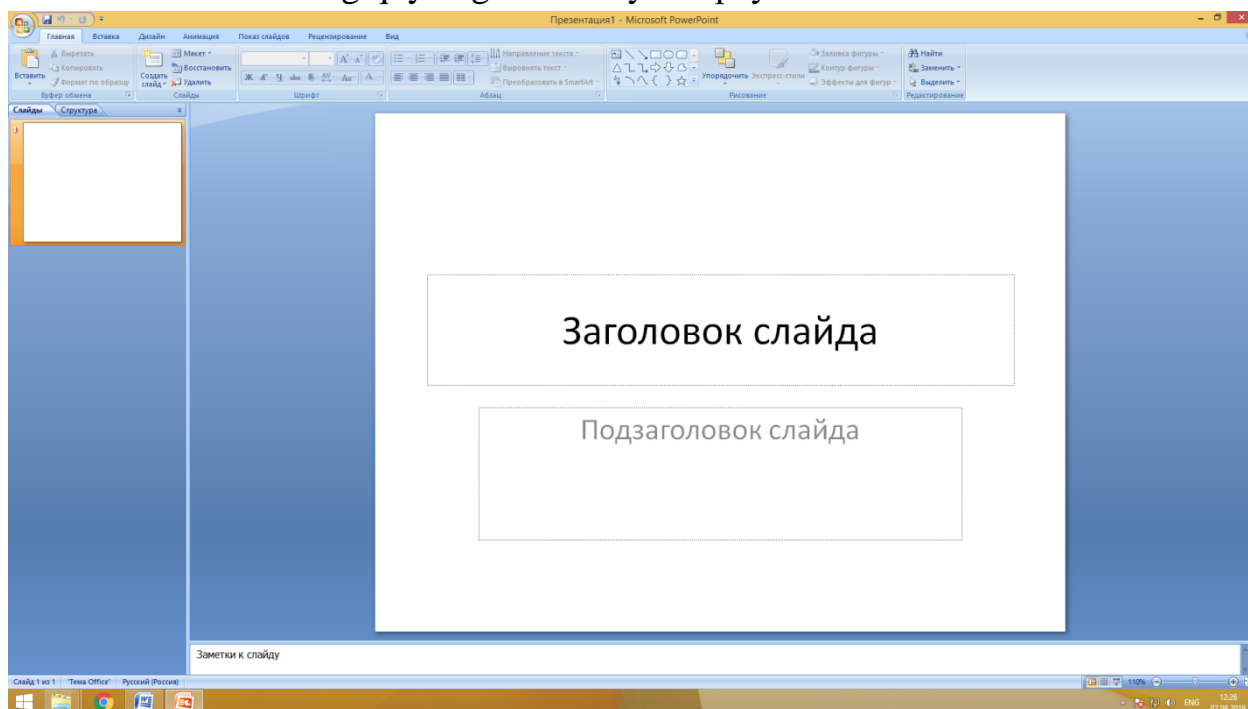
Talabaning mustaqil ishi, fanni o'zlashtirish uchun belgilangan o'quv ishlarining tarkibiy qismi bo'lib, o'quv-uslubiy materiallar va o'quv soatlari bilan ta'minlangan bo'lishi zarur. Shunga muvofiq taqdim etilayotgan ushbu uslubiy qo'llanma "Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari" fanidan mustaqil ta'limni tashkil etishda zaruriy resurs sifatida xizmat qiladi.

Uslubiy qo'llanmada talabalarning fan bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarini chuqurlashtirishga, ma'ruza darslarida berilgan tushunchalarning mazmun mohiyatini kengroq o'zlashtirishga yordam beradi. Uslubiy qo'llanmada talabalarning mustaqil o'rganishlariga tavsiya etiladigan qo'shimcha mavzular hamda har bir talaba uchun alohida mustaqil ish variantlari kiritilgan.

Mustaqil ishning bajarilishi fanning ishchi dasturida beriladigan baholash tizimi talablari asosida nazorat qilinadi va baholanadi.

Quyidagi variantlarda keltirilgan topshiriqlarning bajarilish tartibi:

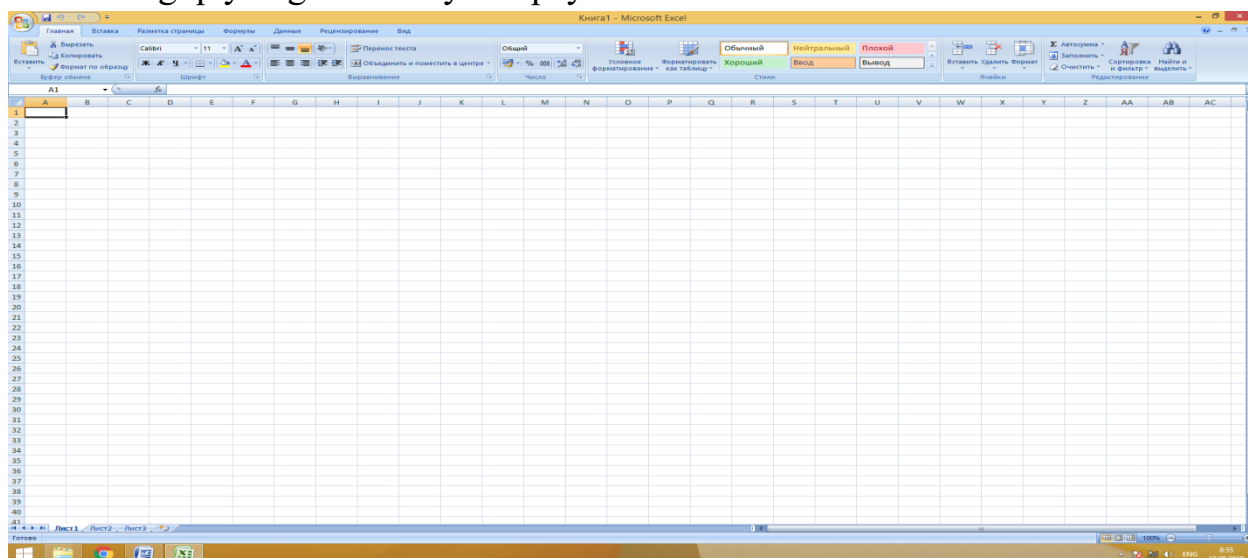
Har bir variantdagi 1-topshiriqni bajarish uchun “Пуск” - “Все программы”- “Microsoft Office”-MS PowerPoint dasturiga kiriladi va komp’yuter ekranida MS PowerPoint dasturining quyidagi ishchi oynasi paydo bo’ladi.

Ushbu oynaning menyular qatoridan hamda “Главная”-“Создать слайд” piktogrammasidan foydalanib berilgan mavzu bo’yicha taqdimotning slaydlarini yaratamiz.

Har bir variantdagi 2-topshiriqni bajarish uchun berilgan har bir savollarga qo’lyozma shaklida yozma tarzda to’liq javob yozing.

Har bir variantdagi 3-topshiriqni bajarish uchun “Пуск” - “Все программы”- “Microsoft Office”-MS Excel dasturiga kiriladi va komp’yuter ekranida MS Excel dasturining quyidagi ishchi oynasi paydo bo’ladi.

Yuqoridagi MS Excel dasturining menyularidagi piktogrammalaridan foydalanib 3-topshiriqni bajarish lozim.

Masalan: Bizga quyidagi topshiriq berilgan.

Maxsulot ishlab chiqarishga ta'sir etuvchi omillarning tahlili.

	Maxsulot turi	O'tgan yil	Joriy yil				O'tgan yilga farqi	O'tgan yilga nisbatan
			Reja	haqiqatda	tafovut	foizda		
	1	2	3	4	5=4-3	6=4/3*100	7=4-2	8=4/2*100
1	Paxta	3275000	3175000	3300000				
2	Bug'doy	2256000	2365000	2560000				
3	Kartoshka	180000	230000	242000				
4	Uzum	175000	178000	210000				
5	Olma	247000	248000	258000				
6	Shaftoli	360000	380000	383000				
7	Nok	184000	200000	194000				
8	Poliz maxsulotlari	587800	595000	365000				
9	Sut va sut maxsulotlari	784600	800000	588000				
10	Go'sht va go'sht maxsulotlari	156000	236000	795700				

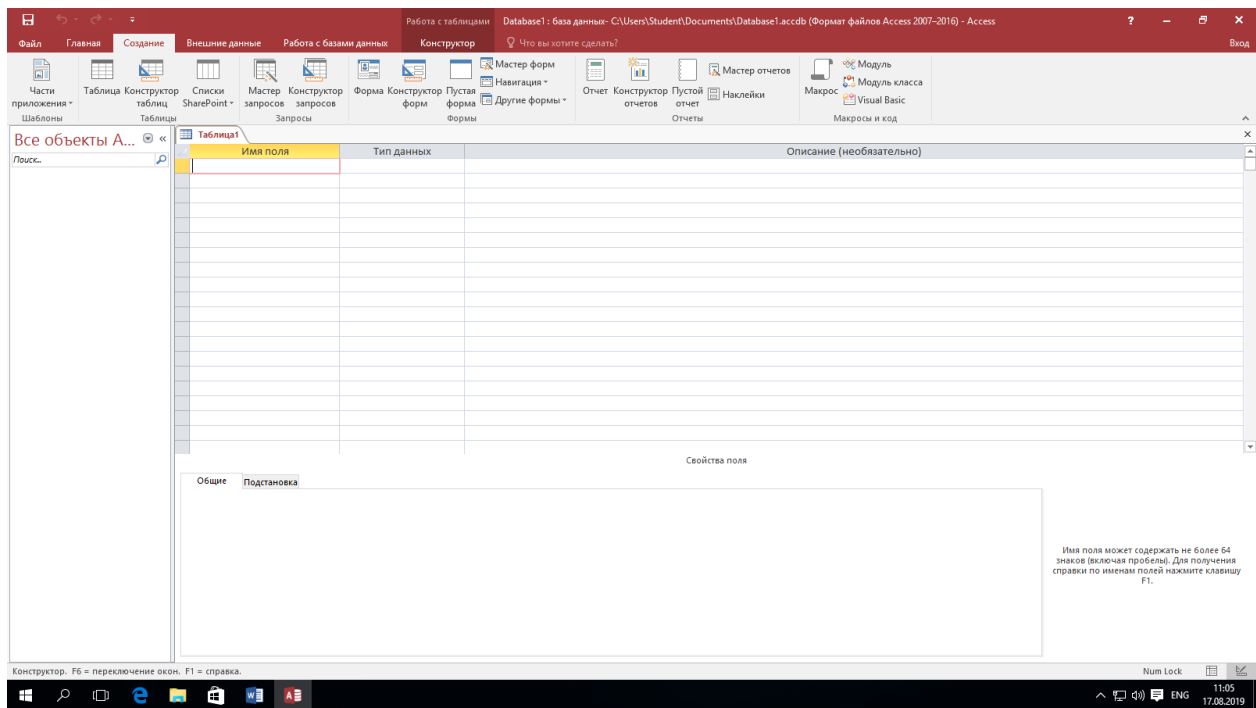
Yuqoridagi jadvalni berilgan formulalar asosida hisoblanadi.

MS Accessda bajariladigan topshiriqlar uchun:

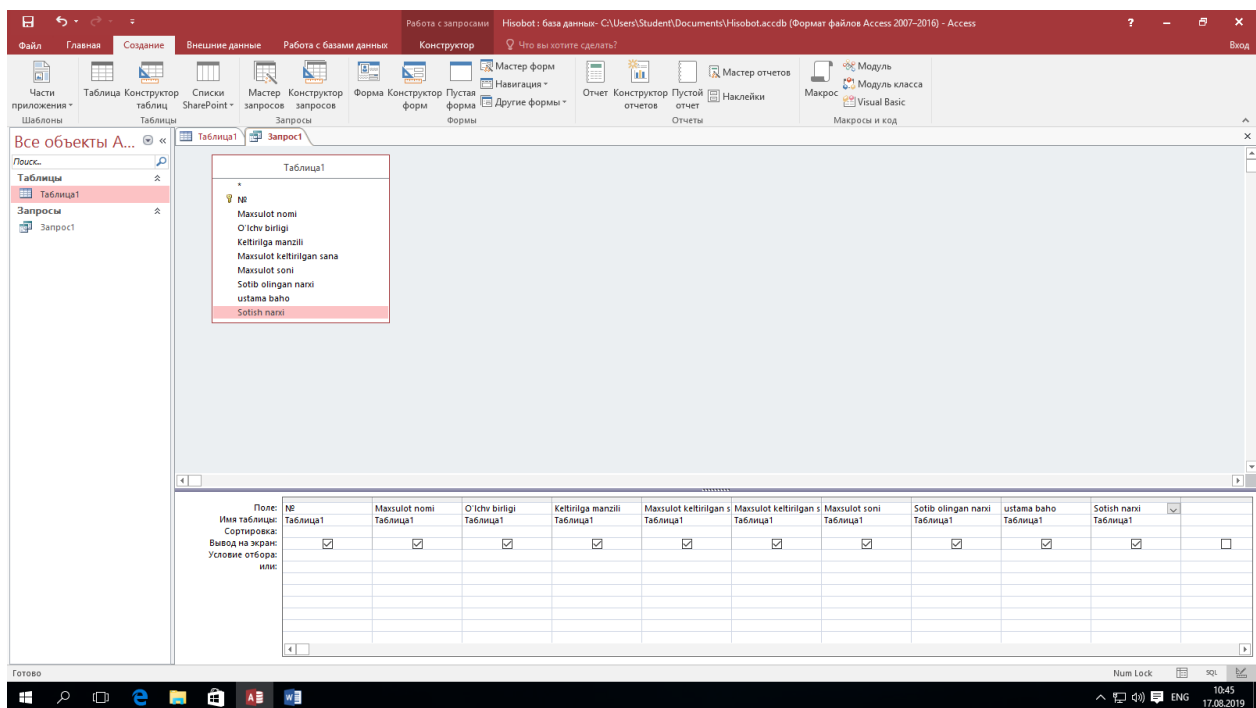
Bizga, do'konga keltirildan maxsulotlat savdosini hisoblash kerak bo'lsin.

№	Maxsulot nomi	O'chov birligi	Keltirilgan manzili	Maxsulot keltirilgan sana	Maxsulot soni	Sotib olingan narxi	Ustama narx 20%	Sotish narxi
0	1	2	3	4	5	6	7=6*20/100	8=6+7
1	Komp'yuter	dona	Buxoro	20.01.2019	20	2300000		
2	Printer	dona	Samarqand	24.04.2019	25	1800000		
3	Skaner	dona	Andijon	15.05.2019	15	1600000		
4	Proektor	dona	Xorazm	07.03.2019	5	1000000		
5	Sobutgich	dona	Toshkent	04.02.2019	10	1680000		

Ushbu masalani MS Accessda bajarish uchun "Пуск" - "Все программы"- "Microsoft Office"-MS Accessda dasturiga kiriladi va komp'yuter ekranida MS Access dasturining quyidagi ishchi oynasi paydo bo'ladi.

Yuqoridagi oynaning menyular qatoridan “Создание”-“Конструктор таблиц” piktogrammasidan foydalanib masalaning ma’lumotlar bazasini yaratamiz.

Ushbu oynadan masalaning formulalarini kiritib natijani chqaramiz. Piktogrammalardan foydalangan holda masalaning shakli va hisoboti bajariladi.

TOPSHIRIQLAR

1-variant

1-topshiriq: Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari fanining predmeti, vazifasi va maqsadi mavzusida taqdimot (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Berilgan savollarga javoblar elektron yoki yozma shaklda tayyorlanadi va topshiriladi (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. "Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalari" fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.
2. Kompyuterlarning dasturiy ta'minoti haqida tushuncha va ularning asosiy turlari.
3. Internet to'lov tizimlari va ularning asosiy turlari.

3-topshiriq: Umumiy holatda *tizim*, deganda bir-biriga o'zaro bo'lgan qismlardan iborat butun bir obyektlar majmuasi tushuniladi. Misollar bilan aniq ob'yektlar orqali tasvirlang.

2-variant

1-topshiriq: Axborot komplekslarining texnik va dasturiy ta'minoti mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering. (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Jadval protsessorlari haqida asosiy tushunchalar va ularning turlari.
2. An'anaviy fayllarda ma'lumotlar, resurslarni boshqarish muammolari.
3. Axborot haqida tushuncha. Ularning turlari, xususiyatlari, xossalari.

3-topshiriq: Vashingtondagi Kongress kutubxonasi katalogini ko'rib chiqish, Nyu-Yorkdagi Metropoliten muzeyining oxirgi ko'rgazmasiga qo'yilgan suratlar bilan tanishish, xalqaro anjumanlarda ishtirok etish, bank muomalalarini amalga oshirishi va hatto boshqa mamlakatlarda istiqomat qiluvchi Internet tarmog'i mijozlari bilan shaxmat o'ynash mumkin ekanligini ko'rsating.

3-variant

1-topshiriq: Axborot komplekslarida ma'lumotlar bazasini tashkil etish va boshqarish mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Axborot texnologiyasining infratuzilmasi haqida tushuncha.
- 2.Kompyuter viruslari haqida tushuncha va ularning turlari.
- 3.Avtomatlashtirilgan ish joylari haqida tushuncha, uning maqsadi va yaratilishi.

3-topshiriq: Internet bu yagona standart asosida faoliyat ko'rsatuvchi jahon global kompyuter tarmog'idir. Uning nomi ikki xil talqin qilinadi, ya'ni "International Network" – xalqaro tarmoq va "Interconnected networks" «tarmoqlararo» nima ma'noni anglatashini tushuntiring.

4-variant

1-topshiriq: Iqtisodiy sohalarda axborot komplekslari o'rtasidagi o'zaro integratsiyasi mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Avtomatlashtirilgan axborot tizimlari haqida tushuncha.
- 2.Telekommunikatsiya va simsiz texnologiyalar.
3. Global tizimlar menejmenti.

3-topshiriq: Ekspert tizimlarning ishlatilish sohalariga bir nechta qisqacha misollar keltiring. Excel dasturida «Мастер функции» darchasidan «Категория» bo'limidagi «Логический»dan «Если» funksiyasi orqali masala tuzing va eching.

5-variant

1-topshiriq: Tarmoqlangan axborot texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Kompyuter tarmoqlari asosida masofaviy ta'lim tizimini tashkil qilish.
- 2.Qaror turlari va qaror qabul qilish jarayoni.
3. Davlat boshqaruvida interaktiv davlat xizmatlari tizimlari.

3-topshiriq: Ma'lumotlar uzatiluvchi tarmoqlarni himoyalash zaruriyati qachon tug'ildi va shuning bilan birga tarmoq xavfsizligi atamasi paydo bo'ldi. Axborotlarni himoya qilish to'g'risida tushuncha bering.

6-variant

1-topshiriq: Avtomatlashtirilgan axborot tizimlari mavzusida taqdimot yarating (slydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Biznes jarayonlari va ularda axborot tizimlarining roli.
- 2.Simsiz komyuter tarmoqlari va internet tarmogi.
- 3.Elektron hukumat. Asosiy tushunchalar, konsepsiya, elektron hukumatni shakllantirish yo'llari.

3-topshiriq: Axborotni uzatishda xavfsizlikni ta'minlashga qo'yiladigan talablarni bevosita quyidagi atamalardan aniqlash mumkin: konfidensiallik, autentifikaqiya, yaxlitlikni saqlash, yolg'onning mumkin emasligi, foydalanuvchanlik, foydalanuvchanlikni boshqarish.Yuqoridagilarning har birini izohlab bering.

7-variant

1-topshiriq: Axborot komplekslarida qaror qabul qilish va ekspert tizimlari mavzusida taqdimot yarating (slydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Axborot texnologiyalarining rivojlanish bosqichlari va manbalari.
- 2.Qo'shimcha dasturlar (utility) va ularning asosiy turlari.
- 3.Intelektual va ekspert tizimlar.

3-topshiriq: Topshiriqning berilishi: Korxona ma'lumotlaridan foydalangan holda korxona balansi aktivining tarkibi, dinamikasi va tuzilishini tahlil qiling. Korxona mulkini yil boshiga nisbatan tarkibidagi o'zgarish sabablarini aniqlang va tegishli xulosa bering.

Buxgalteriya balansi aktivi bandlari tahlili

Mol-mulkning tarkibi	Yil boshga		Yil oxiri		O'zgarishi (+,-)		
	Ming so'm	foizda	Ming so' m	foizda	So'mda	foizda	Yil boshga nisbatan

1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3	8=4/2
1. Uzoq muddatli aktivlar	3690000		4822000				
2. Oborot aktiblar							
Shu jumladan:							
A) Zaxira va xarajatlar	820000		920000				
B) Pul mablaglari va qisqa muddatli qimmatli qog'ozlar	455000		562000				
V) Debitorlar	387500		462000				
Balans aktivining JAMI							

Ushbu jadvalni MS Excel dasturiga kiritib, korxona ma'lumotlarini unga joylashtiramiz va hisoblash formulalarini kiritamiz hamda hatijalarni tahlil qilib tegishli xulosa bering.

8-variant

1-topshiriq: Axborotlar kompleksida xavfsizlikni tashil etish jarayonlari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimlari (MBBT). Uning xususiyatlari va relyatsion MBBT.
2. Axborot tizimlarida mavjud axloqiy, ijtimoiy va siyosiy masalalar.
3. Elektron hukumat arxitekturasi. Hududiy darajadagi axborot tizimlarini kontseptual loyihalash.

3-topshiriq: Buxgalteriya balansi passivining tahlili.

№	Mol-mulkning tarkibi	Yil boshiga		Yil oxiriga		O'zgarishi (+,-)		
		Ming so'm	Foizda	Ming so'm	Foizda	So'mda	Foizda	Yil boshga nisbatan
0	1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3	8=4*100/2

1.	O'zlik mablag'larning manbalari.	9650000		11200000				
2.	Majburiyatlar							
	Shundan:							
3.	a) uzoq muddatli kredit va qarzlar.	3680000		3690000				
4.	b) qisqa muddatli kredit va qarzlar.	3256000		3285000				
5.	v) kreditorlik qarzlar.	2800000		2833000				
6.	Balans passivining jami:							

Korxona ma'lumotlari asosida balans passivining tahlil qiling.

Bajarilish tartibi: 3- ustunni hisoblash uchun 2-ustundagi har bir sonlarning balans passivining jamiga nisbati olinadi.

9-variant

1-topshiriq: Bank tizimida axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (slyaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1.Axborot texnologiyasi infratuzilmasining asosiy komponentlari.

2.Kompyuter viruslaridan himoyalash usullari.

3.Interaktiv davlat xizmatlari: interaktiv xizmatlarni tashkil etish, interaktiv xizmatlar turlari, bazaviy interaktiv davlat xizmatlari.

3-topshiriq: Byudjet daromadlariga nisbatan yuridik shaxslar soliqlarining salmog'i.

№	Soliqlar nomi	Yillar bo'yich salmog'i							
		2016 y		2017 y		2018 y		2019 y	
		Foizda	Mln. so'm	Foizda	Mln. so'm	Foizda	Mln. so'm	Foizda	Mln. so'm
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Yuridik shaxslar foydasidan soliq.	25,8		23,9		21,8		13,5	
2	Mol-mulk solig'i.	1,5		2,3		3,0		2,8	
3	Yer solig'i.	3,5		3,6		4,0		4,0	
4	Yer osti boyliklaridan foydalanish solig'i.	0,6		1,3		2,1		1,2	
5	Qo'shilgan qiymat solig'i.	17,7		25,1		25,3		29,7	
6	Aksiz solig'i.	20,0		14,4		13,4		18,6	

7	Daromad solig'i.	1,6		1,5		2,1		1,3	
8	Boshqa soliqlar va yigimlar.								
9	Jami:	80	37255,4	81	41422,8	83	48725,4	75	45896,0

MS Excel dasturida 3,5,7-ustunlardagi soliqlar miqdorini aniqlang, ularni hisoblashda yachaykalarni absalyut bog'lang, diogramma shaklida ifodalang va tushuntirib bering.

10-variant

1-topshiriq: Menejment sohasi axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Axborot tizimlarining turlari.
2. Axborot tashuvchilar haqida tushuncha va ularning turlari.
3. Elektron hujjat aylanish tizimlari.

3-topshiriq: Material xarajatlarining o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillarni tahlil qilish.

№	Maxsulot turi	1 metr maxsulot uchun ketgan xarajat			Farqi			Haqiqatda ishlab chiqarilgan maxsulot miqdori	Ishlab chiqarilgan maxsulot bo'yich farqi		
		Rejadagi me'yor bo'yicha rejadagi baho	Haqiqatdagi me'yor bo'yicha va rejadagi baho	Rejadagi me'yor va haqiqatdagi baho	Hammasi	Sh jumladan o'zgarish			Hammasi	Sh jumladan	
						Me'yor hisobi	Bahosi			Metr hisobiga	Baho hisobiga
0	2	3	4	5	6=3+4+5	7=5-3	8=6*7	9	10=6-3	11=9*10	12=8*10
1	Atlas	1280	1344	1365				1210			
2	Shifon	1275	1122	1155				1335			
3	Girbishin	600	576	633				970			
4	Pombarxat	2010	2144	2160				1075			

Ushbu jadvalni formulalar bo'yich hisoblab, diogramma shaklida ifodalang va tushuntirib bering.

11-variant

1-topshiriq: Buxgalteriya hisobida axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Axborot tizimlari va axborot tizimlarini loyihalashtirish.
- 2.Qaror qabul qilishda biznes intellekt va biznes analitikaning ahamiyati.
- 3.Kompyuter tarmoqlarining asosiy turlari.

3-topshiriq: Korxona hodimlarining oylik ish haqini hisoblash.

№	Familiyasi ismi sharifi	Mansabi	Ish haqi	Bo'nak to'lovi 40 %	Mukofot 25 %	Ushlab qolindi			Jami	Qo'lga tegishi
						Pensiya fondi 2,5 %	Kasaba uyushmasi 1 %	Darom ad solig'i		
	1	2	3	5	6	7	8	9	10	11
1	Mo'minov R.k.	rahbar	5800000							
2	Pardayev L.B.	buxgalter	4300000							
3	G'aniyeva M.O.	sotuvchi	2300000							
4	Nomozov V.T.	qorovul	1200000							

12-variant

1-topshiriq: Sug'utra faoliyatida axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Blimlar menejmenti.
- 2.Elektron tijoratning tarkibiy qismlari.
- 3.Hujjat aylanish tizimlarining umumiy klassifikatsiyasi.

3-topshiriq: Taom turlari bo'yicha rejaning bajarilishini tahlil qiling.

№	Taom turlari	O'tgan yilgi		Hisobot yili			
		Miqdori	Ulushi %	Reja		Haqiqatda	
				Miqdori	Ulushi %	Miqdori	Ulushi %
0	1	2	3	4	5	6	7

1	Birinchi taom	74,4		60,8		58,6	
2	Ikkinchi taom	100,2				105,2	
3	Uchunchi taom	62,9		59,8			
4	Yaxna ichimliklar	48,7		45		45,3	
5	Jami:			261,2		267,9	

Berilganlar asosida joriy yil uchun hisobot to'ldiring va tahlil qiling.

№	Taom turlari	Rejaning bajarilishi %	Farqi				O'tgan yilga nisbatan o'zgarishi
			Rejaga nisbatan		O'tgan yilga nisbatan		
			Miqdori	Ulushi %	Miqdori	Ulushi %	
8	9	10	11=6*100/4	12	13=6*100/2	14	15
1	Birinchi taom	74,4		60,8		58,6	
2	Ikkinchi taom	100,2				105,2	
3	Uchunchi taom	62,9		59,8			
4	Yaxna ichimliklar	48,7		45,0		45,3	
5	Jami:			261,2		267,9	

13-variant

1-topshiriq: Soliq tizimida axborot komplekslari va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Axborot texnologiyalarining tarkibiy tuzilishi va tasniflanishi.
2. Moliya tizimida avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va texnologiyalari.
3. Hujjat aylanishlar tizimining asosiy tavsiflari.

3-topshiriq: Mehnat harajati rejasi

№	Ko'rsatkich nomi	I-kv	II-kv	III-kv	IV-kv	yillik
1.	Mahsulot ishlab chiqarish hajmi	14000	32000	36000	19000	
2.	Xodimlar mehnat harajati	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
3.	Jami mehnat harajati					
4.	Bir soat ish haqi	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
5.	Mehnatga to'lov					

3- ko'rsatkichni topish uchun 1-ko'rsatkichga 2-ko'rsatkich ko'paytiriladi.

5- ko'rsatkichni topish uchun 3- ko'rsatkichga 4-ko'rsatkich ko'paytiriladi.

14-variant

1-topshiriq: Gaznachilikda axborot kompleksi va texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (slydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Jadval protsessorlarida menyu va buyruq tartibida ishlash.
2. Bank tizimida avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va texnologiyalari.
3. Kompyuter tarmoqlari asosida masofaviy ta'lim tizimini tashkil qilish.

3-topshiriq: Chorvachilik yalpi maxsuloti rejasining bajarilishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillarni tahlil qilish.

Chorvachilik bo'yicha quyidagicha hisobot berilgan:

№	Etishtirilgan maxsulot	Mollarni 1 yillak o'rtacha hisobi			Bir bosh mol maxsuloti		
		Reja bo'yicha	Haqiqatda	farqi	Reja bo'yicha	Haqiqatda	farqi
0	1	2	3		5	6	7=6-5

1	Sut	182	218		1880	2095	
2	Tuxum	1978	1800		48	83	
3	Go'sht	180	200		170	175	
4	Jun	970	990		8	6	

Yalpi maxsulotni keltirilgan ma'lumotlar asosida aniqlang, ta'sir etuvchi omillarni tahlil qilib tushuntirib bering.

№	Etishtirilgan maxsulot	Yalpi maxsulot			Rejaga nisbatan farqi		
		Reja bo'yicha	Haqiqatda	farqi	Reja bo'yicha	Haqiqatda	farqi
0	8	9	10	11	12	13	14
1	Sut						
2	Tuxum						
3	Go'sht						
4	Jun						

15-variant

1-topshiriq: Elektron hukumat asoslari mavzusida taqdimot yarating (slyddlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Axborot texnologiyasi infratuzilmasidagi kompyuterlarning texnik platformasi.
- 2.Buxgalteriya hisobida avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va texnologiyalari.
- 3.Ma`sofaviy ta`limtizimining modellari haqida tushuncha.

3-topshiriq: Murakkaab foizlarda omonatlarga foizlarni kapitalizatsiya bilan hisoblang.

№	Familiyasi ismi sharifi	Qo'yilgan miqdor	Yillik foiz	Oylik foiz	I-chorak			Daromad	Jami	II-chorak			Daromad	Jami
					yanvar	fevral	mart			aprel	may	iyun		
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Axmedov L.M.	8952000	22											
2	Aliyev T.H.	2800000	23											
3	Boboyev M.R	3960000	16											
4	Valiyev K.B.	5395000	18											
5	G'ulomov X.T.	6325000	19											
6	Doliyev Y.K.	6930000	21											
7	Davronov A.L.	5630000	17											
8	Ergashyev K.U.	7560000	15											
9	Jurayev T.Y.	3489000	18											
10	Zokirov E.P.	4890000	21											

Bankka yuqoridagi shaxslar ko'satilgan yillir foizlarda, o'z mablag'larini qo'ygan, uni formulalar asosida hisoblang va diogramma shaklida ko'satib, tusuntirib bering.

16-variant

1-topshiriq: Elektron tijorat texnologiyasi mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Axborot tizimlarini loyihalashtirish bosqichlari.
- 2.Soliq tizimida avtomatlashtirilgan ish joylari yaratish texnologiyasi.
- 3.Masofadan o'qitishning uslubiy materiallari.

3-topshiriq: Internet tarmog'ining axborot ta'minoti Internet tarmog'ida mavjud bo'lgan turli elektron hujjatlar, grafik rasm, audio yozuv, video tasvir, veb-sayt va hokazo ko'rinishdagi axborotlar majmuasidan tashkil topgan.Misollar keltiring

17-variant

1-topshiriq: Kompyuter tarmoqlariga asoslangan masofaviy ta'lim tizimi mavzusida taqdimot yarating. (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Elektron tijorat: raqamli bozor va maxsulotlar.
2. Sugurta faoliyatida avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalarini yaratish.
3. Masofadan o'qitishning afzallik taraflari va cheklovlari.

3-topshiriq: Internet tarmog'iga ulanish ajratilgan aloqa kanali (optik tola, sun'iy yo'ldosh aloqasi, radiokanal, ajratilgan kommutatsiyalanmaydigan telefon liniyasi) bo'yicha doimiy ulanish, shuningdek kommutatsiyalanadigan, ya'ni uzib-ulanadigan ulanish (Dial-up access, Dial-up) ko'rinishida amalga oshiriladi. Internet tarmog'iga ulanishni asosiy protokollarini tasvirlab bering.

18-variant

1-topshiriq: Iqtisodiyot va jamiyatning rivojlanishida axborot texnologiyalarining ahamiyati mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Axborot tizimlarini o'rganishda foydalaniladigan fanlar.
2. G'aznachilikda avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalari.
3. Axborot resurslarini himoya qilishning eng muhim vositalari va texnologiyalari.

3-topshiriq: Internet tarmog'iga oddiy telefon tarmoqlari orqali standart modem qurilmalari yordamida ulanish mumkin. Telefon liniyasi orqali Internetga ulanishda modem qurilmasidan tashqari maxsus dasturdan (protokol) ham foydalaniladi. Modemni ishlashni tasvirlab bering.

19-variant

1-topshiriq: Multimediya vositalari va ularning ahamiyati mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Nashriyot tizimlari, ularning turlari va ishlatilishi.
2. Elektron tijoratning asosiy biznes modellari va daromadlari qanday?
3. Banklararo global SWIFT tizimi haqida tushuncha.

3-topshiriq: Internet tarmog'ining texnik ta'minoti har xil turdagi kompyuterlar, aloqa kanallari (telefon, sun'iy yo'ldosh, optik tolali va boshqa turdagi tarmoq kanallari) hamda tarmoqning texnik vositalari majmuidan tashkil topgan. Texnik vositalarga misollar keltiring

20-variant

1-topshiriq: Ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimlari va ularning turlari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Axborot resurslari va ulardan foydalanish (zaxiralar).
2. Fayllarni arxivlash va arxivlash dasturlari.
3. Tarmoqning dasturiy ta'minoti va operatsion tizimlari, zamonaviy telekommunikatsiya qurilmalari.

3-topshiriq: MBBT MS Access dasturida "Omborga keltirilgan tovarlar" mavzusida ma'lumotlar bazasini va "запрос" yarating.

21-variant

1-topshiriq: Oracle ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimini ishlash texnologiyasi mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Global biznesni rivojlantirishning muqobil strategiyalari qaysilar?
2. Bank faoliyatida avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalari.
3. SWIFT tizimining afzalliklari va kamchiliklari.

3-topshiriq: MBBT MS Access dasturida omborga keltirilgan mollarni ma'lumotlar bazasini va "схема данных" yarating.

22-variant

1-topshiriq: UNIX va on-line operatsion tizimida ishlash asoslari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. E-tijoratning biznesdagi ahamiyati va e-tijoratning eng muhim ilovalari nimalardan iborat?
2. Global tizimlar menejmenti.
3. SWIFTning moliyaviy xabarlar.

3-topshiriq: MBBT MS Access dasturida omborga keltirilgan mollarni ma'lumotlar bazasini va so'rov, forma yarating.

23-variant

1-topshiriq: Global axborot tizimlari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Elektron hukumat arxitekturasi. Hududiy darajadagi axborot tizimlarini kontseptual loyihalash.
2. Global biznesni rivojlantirishning muqobil strategiyalari qaysilar?
3. Davlat boshqaruvida interaktiv axborot tizimlari.

3-topshiriq: MBBT MS Access dasturida omborga keltirilgan mollarni ma'lumotlar bazasini va so'rov-forma-hisobotini yarating.

24-variant

1-topshiriq: Internet, Intranet, Ethernet, Extranet kompyuter tarmoqlari va ularning ishlash tamoyillari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Axborot tizimlarida mavjud axloqiy, ijtimoiy va siyosiy masalalar.
2. G'aznachilik faoliyatida avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalarini yaratish.
3. Elektron hukumat. Asosiy tushunchalar, konetsptsiya, elektron hukumatni shakllantirish yo'llari.

3-topshiriq: MBBT MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini va "запрос" yarating.

25-variant

1-topshiriq: Avtomatlashtirilgan axborot tizimlarining rivojlanib borish tendentsiyalari. Ochiq tarmoq. ISO darajaviy standartlarimavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Bilimlarni boshqarish tizimlarining biznesdagi roli qanday ?
2. Elektron tijorat, raqamli tovarlar bozori va raqamli tovarlarning alohida xususiyatlari qanday?
3. Elektron hukumat. Asosiy tushunchalar, konetsptsiya, elektron hukumatni shakllantirish yo'llari.

3-topshiriq: MBBT MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini, "запрос", "схема данных" yarating.

26-variant

1-topshiriq: O'zbekistondagi elektron tijorat tizimlari va ularning asosiy ko'rsatkichlari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1.Buxgalteriya hisobida avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va texnologiyalari.

2.SWIFT tizimi haqida umumiy ma'lumot.

3.Global biznesni rivojlantirishning muqobil strategiyalari.

3-topshiriq:MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini, "запрос","форма"yarating.

27-variant

1-topshiriq: Kompyuter viruslari, ularning tasnifi va ular bilan kurashish mexanizmlari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Axborot tizimlari biznesdagi turli boshqaruv tuzilmalariga qanday ta'sir etadi va ularning rivojlanishi.

2. Soliq tizimida avtomatlashtirilgan ish joylari yaratish texnologiyasi.

3. Interaktiv davlat xizmatlari: interaktiv xizmatlarni tashkil etish, interaktiv xizmatlar turlari, bazaviy interaktiv davlat xizmatlari.

3-topshiriq:MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini, "запрос", "форма" va "отчет"yarating.

28-variant

1-topshiriq:IP-telefoniya va uning dasturiy-texnik vositalari mavzusida taqdimot yarating (slaydlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1.Elektron biznes va hamkorlik tarmoqlari ahamiyati va ularda qo'llaniladigan texnologiyalar.

2 Elektron tijoratning asosiy biznes modellari va daromadlari qanday?

3. Elektron hujjat aylanishlar tizimi.

3-topshiriq:MS Access dasturida omborga keltirilgan mollarni ma'lumotlar bazasini yaratib, "запрос" bering va hisoblash formulalarini kiriting.

29-variant

1-topshiriq: Telekommunikatsiya va simsiz texnologiyalari mavzusida taqdimot yarating (slyddlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

1. Simsiz tarmoq, aloqa, internetga kirishda prinsipial texnologiyalar vastandartlar qanday?
2. Global tizimlar menejmenti
3. SWIFTning moliyaviy xabarlar.

3-topshiriq: Internet texnologiyalaridan foydalanib, ozingiz uchun elektron pochta yarating va unga ma'lumotlar kiriting.

30-variant

1-topshiriq: Buxgalteriya tizimida avtomatlashtirilgan ish joylari yaratish mavzusida taqdimot yarating (slyddlar soni kamida 10 ta, mavzuni to'liq qamrab olishi va mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

2-topshiriq: Quyidagi savollarga A4 varag'ida yozma tarzda to'liq javob bering (elektron shakli hajm jihatdan katta bo'lishi, ammo bayon qilishda qog'oz varianti kam varog' bo'lishi mumkin, mavzuni mazmunan to'liq ifoda etishi lozim).

- 1.Bilimlar ishi tizimlarining qanday asosiy turlari bor va ularning firmalar uchun ahamiyati qanday ?
- 2.Hujjat aylanish tizimlarining umumiy klassifikatsiyasi.
- 3.Bilimlar menejmenti.

3-topshiriq:MBBT MS Access dasturida fakultetda o'qiyotgan talabalar haqida ma'lumotlar bazasini, “запрос”, “форма” va “отчет” yarating hamda undagi ma'lumotlarni “Экспорт” va “Импорт” buyruqlaridan foydalangan holda boshqa amaliy dasturlar o'rtasidagi o'zaro integratsiyasi yaratish va tahlil qiling.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

<i>TOPShIRIQ MAVZUSI</i>
1. Iqtisodiyotda axborot komplekslari va texnologiyalarining dasturiy taminoti.
2. Operasion tizimlar va imkoniyatlari
3. Manzil domenli tizimi va uning mohiyati
4. Internetning asosiy protokollari
5. Jadval hisoblagichlari va ularning imkoniyatlari
6. Taqdimotlar yaratish amaliy dasturlari
7. Malumotlar bazasini tashkil qilish va boshqarish
8. Global kompyuter tarmoqlari, Internet tarmog'i

9. Axborot izlash tizimlari va ularning asosiy turlari
10. Web sahifalarini yaratish vositalari.
11. Elektron pochta va telekonferentsiyalar
12. Iqtisodiy axborotlar havfsizligi va uni ta'minlash usullari.
13. Buxgalteriya hisobida avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalari va tizimlari
14. Soliq xizmatida avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalari va tizimlarini joriy qilish.
15. Internetdagi tezkor muloqot vositalari.
16. Brouzerlar haqida tushuncha va ularning turlari.
17. Butun jahon banklararo SWIFT tizimi
18. Plastik kartochkalarga asoslangan elektron to'lov tizimlari.
19. Veb-tezlatgichlar va ularning asosiy turlari.
20. Internet to'lov tizimlari va ularning asosiy turlari.
21. Web-money to'lov tizimi va undan foydalanish asoslari.
22. Multimedia vositalari va ularning axborot tizimlarda qo'llanilishi.
23. Windows operatsion tizimida ishlash asoslari.
24. IP-telefoniyaning dasturiy-texnik vositalari.
25. eBay elektron tijorat tizimidan foydalanish asoslari.
26. O'zbekistondagi elektron tijorat tizimlari va ularning asosiy ko'rsatgichlari.
27. Google axborot izlash tizimi va unda ma'lumot qidirishning tashkil etilishi.
28. Yahoo elektron pochta xizmati va undagi xizmatlar ta'rifi.
29. Internetdagi tadbirkorlik faoliyati va uning turlari.
30. Internet entsiklopediyalar va ularning asosiy turlari.
31. Internetdagi Kim-oshdi savdo tizimlari va ularda ishtirok etish tartibi.
32. Qimmatli qog'ozlar bozorida avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalari va tizimlari.
33. Axborot texnologiyalari va uning qo'llanilishi bo'yicha O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan asosiy qonun va qarorlar.
34. Internet firibgarliklari va ularga qarshi kurash usullari.
35. Kompyuter viruslari xaqida tushuncha, ularning turlari va antivirus dasturlar.
36. Evropa banklari tajribasida infotexnologiyalardan foydalanish.
37. Gaznachilik tizimida yagona axborot tizimini tashkil qilish.
38. Byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobi avtomatlashtirilgan tizimi.
39. Xalqaro bank operatsiyalarida axborot texnologiyalaridan foydalanish.
40. Internetdagi elektron tijorat tizimlari haqida tushuncha.
41. Elektron tijoratda kompyuter viruslaridan himoyalash va proksi serverlardan foydalanish.
42. Internet tulov tizimlari haqida tushuncha va uning asosiy turlari.
43. Pullarni chet davlatlarga o'tkazish elektron tizimlari.
44. Internetdagi tadbirkorlik imkoniyatlari.
47. Amerika fond bozori – FOREX da ishlash usullari.
48. Virtual pullar bilan ishlash BetMarket sayti bilan tanishuv.
49. Internet-syorfing haqida tushuncha va uning asosiy turlari.
50. Internet orkali ish axtarish va bu bilan boglik bulgan saytlar.
51. Gipermatlarni belgilash dasturiy tili HTML xakida tushuncha.
52. Gipermatnlarni belgilash dasturiy tili sintaksisi va asosiy buyruqlari.
53. Gipermatnlarni belgilash dasturiy tilining asosiy elementlari.
54. Giperilovalar, jadvallar va freymalar haqida tushuncha.
55. HTML ob'ektlari va formalari haqida tushuncha.
56. HTML stsenariylari haqida tushuncha.
57. Gipermatnlarni belgilashda ko'llaniladigan asosiy usullar.
58. HTML dasturlash tilida grafika bilan ishlash.

59. Gipermatn tahrirlagichlari haqida tushuncha.
60. Internetda etiket va tarmok xavfsizligi.
61. Internetdagi ma'lumot axtaruv tizimi – GOOGLE da ishlash asoslari.
62. FRONT PAGE dasturi yordamida veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish.
63. Internetdagi yordamchi dasturlar – utilitlar haqida tushuncha.
64. Internetdagi bevosita mulokot tizimlari va ularning asosiy turlari.
65. VIKIPEDIA internet entsiklopediyasi haqida tushuncha va uning tuzilishi.
66. Kompyuter viruslari va ulardan himoyalaniish vositalari.
67. Internetning asosiy informatsion-dasturiy resurslari va ular bilan ishlash.
68. Internetdagi xavfsizlikni ta'minlash dasturiy vositalari.
69. Internetdagi turli xil ma'lumot axtarish tizimlari va ularning solishtirma taxlili.
70. Internetning asosiy protokollari va ularning moxiyati.
71. Internetdagi elektron tijorat vositalari va ulardagi tulov vositalari.
72. WINDOWS 7 operatsion tizimining asosiy amaliy dasturlari va ulardan foydalanish.
73. Internetdagi tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirishdagi asosiy muammolar.
74. Internetdagi elektron tijorat tizimi infratuzilmasi.
75. Proksi serverlar va ulardan foydalanish asoslari.
76. Uzbekistondagi internet magazinlar va ularning asosiy kursatgichlari.
77. Uzbekistondagi internet portallari va ulardan foydalanish.
78. Internetda reklama va uni amalga oshirish usullari.
79. Internet-magazinlar haqida tushuncha va ularning asosiy turlari.
80. Internetdagi o'yin portallari va ular bilan ishlash.
81. Internet lotoreyalari va ularda ishtirok etish.
82. Internetda foydali ma'lumotlar va dasturiy ma'sulotlarni topish imkoniyatlari.
83. Elektron pochta ma'lumot almashinish etikasi va estetikasi.
84. Internetdagi jugrofiy kartalar va ular bilan ishlash usullari.
85. Internetdan elektron kitoblarini izlab topish usullari va tegishli saytlar.
86. Internetdagi metakidiruv tizimlari va ularda ishlash.
87. Internetdagi ofis dasturlarining on-layn versiyalaridan foydalanish.
88. Internetdagi on-layn antivirus dasturlari bilan ishlash usullari.
89. Veb-desktop yoki on-layn operatsion tizimlar bilan ishlash vositalari va usullari.
90. Internet televidenie va ulardan foydalanish usullari va saytlari.
91. Internetdagi on-layn grafik taxrirlagichlar va ulardan foydalanish vositalari va usullari.
92. Videtasvirlarni on-laynda tahrirlash vositalari va usullari.
93. Internetdagi videoalbomlar va ulardan foydalanishga muljallangan vositalar.
94. Elektron imzo haqidagi Uzbekiston Respublikasi qonuni.
95. Elektron tijorat haqidagi Uzbekiston Respublikasi qonuni.
96. Elektron imzo haqida tushuncha va unga ega bulish tartibi.
97. EXCEL jadval hisoblagichidagi moliyaviy funktsiyalar va ulardan foydalanish.
98. EXCEL jadval hisoblagichidagi matematik funktsiyalar va ulardan foydalanish.
99. EXCEL jadval hisoblagichidagi statistik funktsiyalar va ulardan foydalanish.
100. EXCEL jadval hisoblagichidagi mantiqiy funktsiyalar va ulardan foydalanish.
101. ACCESS dasturida ma'lumotlar bazalarini yaratishning asosiy usullari va vositalari.
102. Intellectual tizimlar va ularning asosiy turlari.
103. Ekspert tizimlar va ularning asosiy turlari.
104. Ekspert tizimlarni yaratish uchun ishlatiladigan qobiklar va ulardan foydalanish.
105. Intellectual tizimlarda bilimlarni ifodalashning asosiy usullari va ulardan foydalanish.
106. Avtomatlashtirilgan axborot tizimlar va ularning asosiy turlari.

107. Web-sahifa yaratishning ommabop avtomatlashtirilgan dasturlari.
108. Web-sahifa yaratishning asosiy usullari va vositalari.
109. Web-sahifa internetga joylash (hosting) usullari, tartibi, vositalari va bunday xizmat kursatadigan saytlar.
110. Dream Wiever dasturi yordamida Web-sahifa yaratish va uni boshqarish.
111. Tarjima qiluvchi dasturlar va ularning qiyosiy tahlili.
112. Tarjima qiluvchi dasturlar yaratish texnologiyasi.
113. Tarjima qilish vositalaridan uchun ishlatiladigan qobik-programmalar.
114. BEM-info ma'lumotlar bazasi va shunga o'xshash tizimlar haqida tushuncha (<i>LEX.UZ, NORMA va boshkalar</i>).
115. Internetdagi ijtimoiy saytlar va ularda ishlash texnologiyasi.
116. Twitter va unda ishlash texnologiyasi.
117. Feysbuk (facebook) imkoniyatlari va unda ishlash texnologiyasi.
118. Uzbekistondagi asosiy internet resurslari va ularning imkoniyatlari.
119. On-layn televidenie saytlari va ulardan foydalanish tartibi.
120. On-layn antiviruslar va ulardan foydalanish tartibi.
121. On-layn operatsion tizimlar va ulardan foydalanish tartibi.
122. On-layn uyin portallari va ulardan foydalanish tartibi.
123. Banklararo qog'ozsiz axborotlar almashinish imkoniyatlarining yuzaga kelishi va uning ahamiyati.
124. PIN -kodlari, biometrik identifikatsiya kilish kurilmalari, MONDEX – sof elektron pullar, PROTON elektron pullari, VISA elektron xamyonlari.
125. EFTPROS –savdo nuktalarida kursatiladigan moliyaviy xizmatlar va uning tuzilishi haqida tushuncha.
126. FIDA-BIZNES mahalliy guruhi, TBAAT dasturiy majmuasi, infratuzilma bilan boglik omillar, avtomatlashtirilgan bank tizimlari klassifikatsiyasi, axborot tizimini baxolash, TBAAT ning funktsional imkoniyatlari.
127. Bank elektron tizimi xavfsizligini ta'minlash tashkiliy choralari, dasturiy-texnik vositalari.
128. Elektron tijorat tizimlarining ob'ektlari va sub'ektlari buyicha klassifikatsiya qilish.
129. Web-money tulov tizimi ishtirokchisi bulish, unda xavfsizdikni ta'minlash usullari.
130. Elektron hujjatlar aylanish tizimlarining umumiy klassifikatsiyasi.
131. FM usul, WT sintez, Digital Interface , zamonaviy akustik tizimlar, video texnologiyalarni amalga oshiruvchi tizimlar va vositalar.
132. Zamonaviy kompyuterlarning asosiy turlari va programmaviy -texnik kursatgichlari.
133. Super kompyuterlar va ularning asosiy texnik kursatgichlari.
134. Boshqaruv maqsadida ishlatiladigan kompyuterlar va ulardan foydalanish.
135. Bilimlar bazalari va ularni yaratish usullari.
136. Zamonaviy ekspert tizimlari va ulardan foydalanish.
137. Davlat boshqaruvida interaktiv davlat xizmatlari milliy tizimlari.
138. Elektron hujjat aylanishlar tizimi
139. Kompyuter tarmoqlari asosida masofaviy ta'lim tizimini tashkil qilish
140. Elektron hukumat axborot tizimi va uni shakllantirish

Talabalarning bilimni baholash va nazorat qilish mezonlari

Baho	Talabani bilimga qo'yilgan talablarning asoslanishi
------	---

5 (a'lo)	Talaba hamma berilgan topshriqlarni to'liq bajarsa, mustaqil variant asosida bajarilgan ishni tahlil qilish, ijodiy fikrlay olishi, mustaqil mushohada yuritishi, olgan bilimini amalda qo'llay olishi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;
4 (yaxshi)	Talaba har bitta topshiriq bo'yicha mustaqil variant asosida topshiriqni bajarish, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;
3 (qoniqarli)	Talaba olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;
2 (qoniqarsiz)	Talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar:

7. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni.
8. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 488 b.
9. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 104 b.
10. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 56 b.
11. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 48 b.

12. A.T.Kenjabayev, M.M.Ikramov, A.A.Allanazarov. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. O'quv-qo'llanma.T.-"O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti". 2017.- 408 bet

Qo'shimcha adabiyotlar:

6. Kenneth C.Loudon, Jane P.Loudon. Management Information Systems. New York, 2016. Page 669.
7. Информационные технологии в экономике и управлении: учебник /под. ред. проф. В.В. Трафимова. 2-е изд., перераб. и доп.-М.: Юрайт, 2016.-482 с.
8. Автоматизированные информационные технологии в экономике: учебник /под. ред. проф.Г.А. Титоренка. 2-е изд., перераб. и доп.-М.:Юнити, 2015. -399 с.
9. A.T.Kenjabayev, M.Yu.Jumaniyazova, M.A.Tillyashayxova. Informatika va axborot texnologiyalari. O'quv qo'llanma.-T: "Iqtisod-moliya", 2013, 16-b

Internet saytlari:

10. www. <http://el.tfi.uz/pdf/mddj22.uzk.pdf>-*Toshkent moliya instituti elektron kutubxonasi*;
11. www. <http://el.tfi.uz/pdf/mddj22.uzl.pdf>- *Toshkent moliya instituti elektron kutubxonasi*
12. www. <http://el.tfi.uz/pdf/mtpzogr-.uzk.pdf>-*Toshkent moliya instituti elektron kutubxonasi*;
13. www. <http://el.tfi.uz/pdf/mtpzogr-.uzl.pdf>. -*Toshkent moliya instituti elektron kutubxonasi*.

Mundarija

Kirish.....	3
Topshiriqlarning bajarilishi.....	4
Topshiriqlar.....	7
Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.....	24
Talabalarning bilimini baholash va nazorat qilish me'zoni.....	27
Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati.....	28